

HISTORICAL QUEST : Ο κόλπος του Ναυαρίνου είναι ένα φυσικό λιμάνι πεταλοειδούς σχήματος με το στόμιό του να κοιτάει σε κατεύθυνση Δυτικά-Νοτιοδυτικά. Δυτικά του λιμανιού σχεδόν εφραπτόμενα βρίσκεται το μακρόστενο νησί της Σφακτηρίας που κλείνει τον κόλπο σε ένα φυσικό θύλακα-ορμητήριο για κάθε ναυτική δύναμη. Μοναδική πρόσβαση από τη θάλασσα είναι το μικρό στόμιο του λιμανιού μεταξύ Σφακτηρίας και του νοτίου χειλέως του κόλπου. Η πρόσβαση αυτή προστατεύεται από δύο φρούρια, του Παλαιοκάστρου στο νότιο χείλος και του Νεοκάστρου στο βόρειο αντίστοιχα. Ο Ιμπραήμ είχε επιλέξει εύστοχα αυτό το φυσικό όρμο για να τον χρησιμοποιήσει σαν στήριγμα του στόλου του και σαν βάση ανεφοδιασμού του στρατεύματός του. Από τον Φεβρουάριο του 1825, όταν αποβιβάστηκε η προσοχή του στράφηκε αμέσως εναντίον του κόλπου, τον οποίο κατέλαβε τελικά μέχρι τις αρχές Μαΐου και ενίσχυσε τις οχυρώσεις και τα κανονιοστάσια του Νεοκάστρου και Παλαιοκάστρου μετατρέποντάς τον σε ένα ναύσταθμο-φρούριο.

Σε αυτόν τον ναύσταθμο βρήκαν οι στόλοι των τριών συμμαχικών δυνάμεων τον Ιμπραήμ και τον στόλο του, όταν στις 8/20 Οκτωβρίου του 1827, οι ναυτικές μοίρες άρχισαν να πλέουν σε διπλή γραμμή παραγωγής. Ο στόλος του Ιμπραήμ, υπό τις διαταγές του Ταχέρ Πασά, παρέτασε 89 πολεμικά και οπλιταγωγά, τα οποία είχαν παραταχθεί σε διάταξη ημισελήνου με τα δύο της άκρα να «ακουμπούν» στα δύο κανονιοστάσια, με τα βαρύτερα πολεμικά σε πρώτη γραμμή, τα πιο ελαφρά στη δεύτερη και τα οπλιταγωγά στην τρίτη. Ο συμμαχικός στόλος αποτελείτο από 27 πλοία (δώδεκα αγγλικά, οκτώ ρωσικά και επτά γαλλικά) αλλά παρέτασε περισσότερα βαρέα πολεμικά πλοία ναυμαχιών (ships of the line) από τον αντίπαλό του. Αθροιστικά, οι στόλοι αντιπαρέτασαν 1.324 συμμαχικά πυροβόλα έναντι 2.240 τουρκοαιγυπτιακών, σε μία αναμέτρηση που όμως η εκπαίδευση των πληρωμάτων, η ηγεσία και η ναυτοσύνη θα έκριναν το αποτέλεσμα. Σύμφωνα με το σχέδιο του Κόδριγκτον πρώτη θα εισέπλεε η αγγλική μοίρα, με πρώτη τη ναυαρχίδα του ίδιου, το «Ασία», ακολουθούμενη από την γαλλική μοίρα και τελευταία τη ρωσική. Οι συμμαχικές μοίρες θα παρατάσσονταν έναντι των αντιπάλων τους με τους Βρετανούς στο κέντρο, τους Γάλλους στα δεξιά απέναντι από τους Αιγυπτίους και τους Ρώσους αριστερά έναντι των Τούρκων. Το «Ασία» πέρασε το στενό μεταξύ των δύο κανονιοστασιών στις δύο περίπου το μεσημέρι και αγκυροβόλησε στο κέντρο αντικρίζοντας τις ναυαρχίδες της Τουρκικής και Αιγυπτιακής μοίρας. Ακολούθησαν και τα υπόλοιπα βρετανικά και γαλλικά σκάφη με αργές, προσεκτικές κινήσεις λόγω του συνωστισμού που επικρατούσε στον κόλπο.

Η ατμόσφαιρα ήταν βαρειά και τεταμένη. Οι άντρες στις ομοχειρίες των πυροβόλων ήταν κολλημένοι στα μπρούτζινα κανόνια τους, πριονίδι είχε σκορπιστεί στα καταστρώματα για να απορροφά το αίμα, πεζοναύτες με μουσκέτα επάνδρωναν καίριες θέσεις για να βάλουν και αυτοί κατά του εχθρού ή να αποτρέψουν λιποταξίες. Το αίμα παλλόταν στις φλέβες του λαιμού και ιδρώτας έτρεχε στα μέτωπα των ναυτικών και στις δύο παρατάξεις. Ο φόβος δεν γνωρίζει μέρη. Τα πλοία συνωστίζονταν τόσο που μία σπίθα θα άναβε τη φωτιά της μάχης. Η αφορμή ήρθε

όταν η βρετανική φρεγάτα «Ντάρμουτ» (Dartmouth) στην είσοδο του λιμανιού πρόσεξε απέναντί του ένα πυρπολικό πλοίο που ετοιμαζόταν και έστειλε μια λέμβο με τον υποπλοίαρχο Φιτζρόϋ με μήνυμα ειρηνικών προθέσεων. Οι Οθωμανοί αφού έκαναν σήμα στον Φιτζρόϋ να μην πλησιάσει άνοιξαν πυρ εναντίον του σκοτώνοντας τον ίδιο και μερικούς άνδρες. Ο πλοίαρχος του «Ντάρμουτ» έστειλε τότε νέο σκάφος για να ρυμουλκήσει το πυρπολικό μακριά από το πλοίο του. Όταν ο εχθρός πυροβόλησε και πάλι άνοιξε πυρ με τα μουσκέτα για να καλύψει τους άνδρες του. Την ίδια στιγμή, αιγυπτιακή φρεγάτα άνοιξε πυρ και χτύπησε τη γαλλική ναυαρχίδα «Σειρήνα» (Sirène) που αμέσως ανταπέδωσε τα πυρά.

Το πυρ γενικεύτηκε. Το «Ασία» δέχτηκε πυρά από την τουρκική ναυαρχίδα. Ο Κόδριγκτον έστειλε λέμβο με τον Έλληνα πλοηγό Πέτρο Μικέλη στον Αιγύπτιο διοικητή Μουχαράμπεη με το μήνυμα ότι οι προθέσεις των συμμάχων δεν ήταν να χτυπήσουν τον οθωμανικό στόλο αλλά να τον αναγκάσουν να αφήσει το Ναυαρίνο και να επιστρέψει στην Αλεξάνδρεια και τα Δαρδανέλια. Οι Αιγύπτιοι χολωμένοι σκότωσαν τον απεσταλμένο και άνοιξαν πυρ ομαδόν κατά του «Ασία». Η καλύτερη εκπαίδευση και οι επιδόσεις των βρεττανών πυροβολητών όμως κατέβαλαν τα εχθρικά πλοία. Το σκηνικό ήταν εφιαλτικό λόγω της μεγάλης ισχύος πυρός και του περιορισμένου χώρου. Τα περισσότερα πλοία ήταν αγκυροβολημένα και έβαλαν ακίνητα. Πυκνός καπνός γέμιζε την ατμόσφαιρα πνίγοντας τους ναυτικούς. Ένταση δημιουργήθηκε όταν εχθρικό πυρπολικό κόλλησε στην πλώρη του γαλλικού πολεμικού «Σκιπίων» μεταδίδοντας φωτιά στα ιστία. Η άμεση όμως παρέμβαση του «Ντάρμουτ» και του «Ρόδου» που ρυμούλκησαν το πυρπολικό μακριά έσωσε την κατάσταση. Η μάχη διεξαγόταν σκληρή και η υπεροχή των Τουρκοαιγυπτίων σε αριθμούς αντισταθμιζόταν από την εμπειρία και πειθαρχία των Αγγλογάλλων. Περί τις τρεις το μεσημέρι ο ρωσικός στόλος μπήκε στο λιμάνι και ένωσε τα πυρά του με τους άλλους γεμίζοντας κουράγιο τους Ευρωπαίους. Η ρωσική ναυαρχίδα «Αζόφ» βύθισε ή κατέστρεψε τρεις τουρκικές φρεγάτες και μία κορβέττα ενώ δέχθηκε 153 χτυπήματα. Κατά τις τέσσερις το απόγευμα η πρώτη γραμμή του Οθωμανικού στόλου είχε αποσυντεθεί αποκαλύπτοντας τα μικρότερα και ασθενέστερα οπλισμένα πλοία. Οι βρετανικές πηγές αναφέρουν ότι από το σημείο αυτό ο Κόδριγκτον αποπειράθηκε δύο φορές να διατάξει παύση πυρός αλλά τα μηνύματά του είτε δεν έγιναν αντιληπτά ή δεν εισακούστηκαν στην έξαψη της μάχης. Η πορεία της ναυμαχίας έλαβε μορφή μάχης εξόντωσης με εκατοντάδες νεκρούς, που σκοτώθηκαν από τους κανονιοβολισμούς, κήκαν ζωντανοί ή πνίγηκαν. Στις απώλειες του οθωμανικού στόλου συνέβαλε και ο φανατισμός πολλών πλοιαρχών που βύθισαν τα πλοία τους για να μην αιχμαλωτιστούν από τους Ευρωπαίους. Η ναυμαχία έληξε περί τις έξι το απόγευμα με πλήρη επικράτηση του συμμαχικού στόλου. Η τελευταία μεγάλη αναμέτρηση ιστιοφόρων της ιστορίας είχε τελειώσει.